

Π. ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΑΣΙΛΑΚΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΑΡΑΠΕΤΣΑΣ

ΣΤΑ ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Ο ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΛΟΚΤΕΝΗΣ

Ο σύντροφος της ελεημοσύνης.

Ξημέρωνε η μεγαλογιορτή της Υπαπαντής. Ο χειμώνας δεν έλεγε να μαλακώσει, να γλυκάνει λίγο. Τα σύννεφα κυνηγημένα απ' το βοριά που λυσομανούσε απειλητικά, σα χαμένα γυρόφερναν πάνω απ' την Πόλη. Το πυκνό σκοτάδι από νωρίς είχε κρύψει τα σημάδια του δρόμου και δυσκόλευε την περπατησιά. Οι κάτοικοί της δεν τολμούσαν να ξεμυτίσουν απ' τη θαλπωρή και την ασφάλεια των σπιτών τους. Λίγοι θαρραλέοι τ' αποτολούσαν έχοντας επίγνωση των πολλών κινδύνων. Ανάμεσα σ' αυτούς κι ο Κωνσταντίνος Καλοκτένης με τη σύζυγό του Μαρία που γύρναγαν απ' την εκκλησία των Αγίων Αποστόλων, όπου είχαν παρακολουθήσει τη νυχτερινή δέηση. Δεν έχαναν την ευκαιρία, από τότε που ένωσαν τις ζωές τους, να εκκλησιάζονται, κι αυτή ήταν σχεδόν και η μοναδική τους έξοδος. Μπορεί η νυχτερινή πρωτεύουσα να 'χει χίλιες διεξόδους και προκλήσεις, όμως τούτοι οι άνθρωποι δεν ήταν γεννημένοι για κοσμικότητες και σουλάτσα. Αυτά είναι γι' άλλους. Χαίρονταν τη γαλήνη και την άνεση του σπιτιού τους με διαλεχτές συντροφίες και την κουβέντα να τρέχει απ' τις αυτοκρατορικές πράξεις στα τρέχοντα θεολογικά ζητήματα και τις δραστηριότητες του Πατριάρχη.

Το σπίτι, ένα αρχοντικό δίπατο, ακουμπούσε καρτερικά κοντά στην όχθη του χειμάρρου Λύκου. Από τη μια πλευρά του αν άφηνες τη ματιά σου θα αιχμαλωτιζόταν στην απλόχωρη κατάφυτη κοιλάδα με τα περβόλια και τα οπωροφόρα δέντρα, κι απ' την άλλη η ψυχή σου θα πέταγε και θ' αναπαυόταν στην κορφή του λόφου που δέσποζε η σπουδαία εκκλησία των Αγίων Αποστόλων. Στο ισόγειο μια μεγάλη αίθουσα υποδοχής, ικανή να χωρέσει τις εκλεκτές συντροφίες, που τα βράδια ξεδιάλυναν του λογισμού τους τις σκιές και μοιράζονταν τις αγωνίες της ύπαρξής τους. Οι τοίχοι καταστόλιστοι με σκηνές της Βίβλου και εξαυλωμένες μορφές Αγίων που βουβά συμμετείχαν στην παρέα. Στο πάνω πάτωμα τα δωμάτια που την άνοιξη τα μεθούν τ' αρώματα και τα λογής χρώματα της κοιλάδας και το χειμώνα τα

νανουρίζει το παράπονο του θυμωμένου ποταμού, που στη βιασύνη του παρασέρνει με θόρυβο ό,τι συναντήσει.

Τον τελευταίο καιρό τώρα ανάμεσα στην οικογένεια είχε απλωθεί μια σκιά. Σαν τ' απότιστο δέντρο που μαραίνονται τα φύλλα του έτσι χανόταν και το χαμόγελο απ' το πρόσωπο της Μαρίας. Μια στενοχώρια ή ίσως ένα παράπονο βάρανε την ψυχή της βασανιστικά. Όσο και να 'θελε να το κρύψει, η συμπεριφορά της την πρόδιδε. Ήταν κακοδιάθετη, ολιγομίλητη, σκεπτική κι επιζητούσε τη μοναξιά. Και τι δεν έκανε ο Κωνσταντίνος ν' απαλύνει τον πόνο της, να ξαναφέρει την αισιοδοξία της και να εμπιστευτούν τη ζωή τους στην πρόνοια του Θεού. Κέινο το βράδυ προσευχήθηκαν μαζί και πάλι στον Θεό με την ίδια ζέση.

-Τέτοια μέρα που ξημερώνει να τον παρακαλέσουμε να συμπληρώσει την ευτυχία μας μ' ένα παιδάκι, του είπε συνεσταλμένη.

Αυτό ήταν το μεγάλο κενό και συνάμα ο μεγάλος πόθος της. Με γονυκλισίες, λυγμούς και δάκρυα στα μάτια τους, θερμοπαρακάλεσαν τον Κύριο και τα παρακαλετά τους δεν πήγαν χαμένα. Το αίτημά τους εισακούστηκε απ' το φιλεύσπλαχνο Δημιουργό μας και σύντομα τα κλάματα του νιογέννητου, καρπός προσευχής, ζωντάνεψαν το σπιτικό τους κι επανήλθαν η αισιοδοξία κι η χαρά στα πρόσωπά τους σαν και πρώτα.

Οι ρίζες και των δύο κράταγαν από γενιές ευγενών, από ξακουστές οικογένειες μ' αξιώματα και περιουσία, τίτλους κι εξουσίες, με σημαντική περιουσία στην ιστορική πορεία της αυτοκρατορίας. Αυτήν την παράδοση της αναγνώρισης και της καταξίωσης κληρονόμησαν κι οι γονείς τούτου του βλασταριού. Κι ο πατέρας, όσο κι αν φαίνεται παράξενο, αποστρεφόταν τα αξιώματα, γί' αυτό και ποτέ δεν τα διεκδίκησε. Του άρεσε ν' ασχολείται με το μεγάλο κτήμα του και τους ανθρώπους που είχε στη δούλεψή του. Κι ήταν πολλοί κι είχαν πολλά να μαρτυρήσουν για την ευγένειά του, τη διακριτικότητά του, την έγνοια και την αγάπη που τους έδεχνε. Κι αυτοί ανταπέδιδαν την καλοσύνη του με τον τρόπο τους. Τα εισοδήματα, δόξα τω Θεώ, ήταν αρκετά να του εξασφαλίζουν αξιοπρεπή διαβίωση, μόρφωση και σχέσεις στην απαιτητική κοινωνία της Βασιλεύουσας. Και το σπουδαιότερο, σ' αυτό το σταυροδρόμι του ήθους και των δυνατοτήτων του, δεν έχασε την ψυχή του. Παρέμενε ενάρετος, ευσεβής, και υποταγμένος στο Θείο κέλευσμα. Το ίδιο και η Μαρία που συνεχώς δοξολογεί τον Θεό για τούτο το ανεκτίμητο δώρο που τους χάρισε, ζωντανό σημάδι της παρουσίας του.

Μέλημα πρώτιστο της οικογένειας, από τώρα, απ' το πρωτόγονο των ματιών του στον κόσμο της δημιουργίας, στάθηκε η ανατροφή του παιδιού τους. Η καλύτερη τροφός, η πιο άξια ψυχομάννα παραστεκόταν στο μεγάλωμά του. Κι αυτό σαν ευλογημένο, εύπλαστο κι εύκαμπτο κλωναράκι θα πάρει στο τέλος της ζωής του τη μορφή του στεφανιού που θα κοσμήσει τη μεγαλοσύνη του Κυρίου. Από τώρα ακούει κι αναπνέει τους ψαλμούς και τα θεία λόγια, τις άγιες ιστορίες και τα θαύματα. Από τώρα θα γυμναστεί για το μεγάλο αγώνισμα της αγιολογίας.

Πρώτοι διδάσκαλοι οι γονείς του, που δεν τους έλλειπε ούτε η μόρφωση ούτε η στοργή και η αφοσίωση. Αυτοί οδήγησαν το δαχτυλάκι του στο περίγραμμα του μυστηρίου των γραμμών και μαζί συλλάβισαν τους ήχους των φωνών τους. Αυτοί τον μύησαν στο μαγευτικό κόσμο της γνώσης κι από τότε και για όλη του τη ζωή ακόρεστα κι ατέλειωτα τη γεύεται κι άκοπα κι αγόγγυστα την υπηρετεί. Μόλις πάτησε στα τέσσερα χρόνια του νωρίς – νωρίς άκουσε τα μαθήματα του Διδασκαλείου. Σε μια γωνιά της μεγάλης αίθουσας ήταν ακουμπισμένοι πάπυροι, πλάκες γραφίδες και ξύλινοι βόλοι για να μετράνε. Δάσκαλός του ένας σοφός ιερωμένος που είχε αποφορήσει απ' το σπουδαίο ίδρυμα, το Πανδιδακτήριο της Μαγναύρας. Ήταν αυτός που στάλαξε στην ψυχή του, μετά τους γονείς του, πέρα από την αγάπη στα γράμματα και τη λατρεία προς τον Χριστό. Μαζί του διάβασε, έγραψε και λογάριασε. Πρωτοδιάβασε στίχους απ' τους ψαλμούς και ψέλλισε τους πρώτους ύμνους ακολουθώντας τους χτύπους του μουσικού οργάνου. Μεγαλώνοντας η επιθυμία για μάθηση θέρπευε, και περίτρανα φάνηκε πως τούτο το παιδί είναι προορισμένο για γράμματα. Διαβάζοντας, θελγόταν απ' τους μύθους του γερο – Αισώπου, κι αισθανόταν την περηφάνια της φυλής ακούγοντας τα κατορθώματα του πολυμήχανου Οδυσσέα, τον ηρωισμό αυτών που με τα κορμιά τους σχημάτισαν ανάχωμα να αποτρέψουν την περσική λαίλαπα. Συνέχισε με τα κείμενα των Πατέρων, τα αποσπάσματα των προφητών αλλά και τη ρητορική, τη φιλοσοφία και την αστρονομία. Ως γόνος εξέχουσας οικογένειας προοριζόταν για σπουδαία θέση γύρω απ' το παλάτι και τον αυτοκράτορα. Ο Ιωάννης όμως, όπως κι ο πατέρας του, δεν καιγόταν για αξιώματα και δε γοητευόταν απ' τις φιλοδοξίες και τα κατορθώματα των συνομηλίκων της τάξης του, που όλο το χρόνο τους σπαταλούσαν σε γλέντια, κραπάλες κι ανούσια πράγματα, κι ονειρεύονταν, συνέχεια ονειρεύονταν, αξιώματα, τιμές και πλούτη. Του άρεσε από μικρός ν' απομονώνεται στο δωμάτιό του συντροφιά με τα βιβλία, τις σκέψεις και τη μεγάλη ολόσωμη Παναγιά που κάλυπτε το μισό τοίχο. Μ' αυτή μιλάγε κι αυτή τον συντρόφευε, τον παρηγορούσε, τον

συμβούλευε και τον εμπύχωνε. Και το ευχαριστώ του από μια σταλιά είχε τη μορφή του ύμνου, που στην αρχή κακόφωνα κι άτεχνα έβγανε απ' τα τρυφερά χείλη του. Όσο πέρναγε ο χρόνος, περισσότερο χανόταν απ' τον κόσμο. Οι γονείς το πήραν απόφαση. Μήπως κι αυτών η ζωή δέφερε απ' του Ιωάννη; Γρήγορα η ιδέα να τον καμαρώσουν στρατιωτικό με στολές και σιρίτια εγκαταλείφθηκε. Άλλωστε κι ο μέγας Δομέστιχος του Αυτοκράτορα όταν διερεύνησε το χαρακτήρα του κατάλαβε ότι μάλλον ο εκκλησιαστικός δρόμος ήταν στα μέτρα του κι αυτόν έπρεπε να περπατήσει στη ζωή του.

Και δεν άργησε να βγει αληθινός ο αξωματούχος, μιας και στη ζωή του αγίου προς ενίσχυση, θαυματουργικά έτυχε τούτο το σημαδιακό περιστατικό. Το Πάσχα ζύγωνε. Η άνοιξη κείνη τη χρονιά είχε έρθει πρώιμα. Τα λουλούδια συναγωνίζονταν το ένα το άλλο πιο να μορφοστολιστεί και τα αηδόνια ξανάσαιναν στο λιγοστό νερό του χειμάρρου και πάλι προκλητικά επιδείκνυαν τα καλλίφωνα χαρίσματά τους. Ο Ιωάννης ζούσε, μ' όλη την ένταση της ψυχής του, την πορεία του Θεανθρώπου προς τον τάφο και την ανάσταση, την άκρα ταπείνωση και το θρίαμβο. Τα βράδια από νωρίς αποσυρόταν στο δωμάτιό του αφήνοντας ανοιχτό το παράθυρό του τόσο, ώστε να μπαίνουν οι μυρωδιές κι οι ήχοι της άνοιξης. Και μπροστά στην Παναγιά, απορροφημένος απ' τη μαγεία των ημερών, σα σε έκσταση, έψελνε τα εγκώμια της δόξας στην προστάτιδά του, έψελνε τους χαιρετισμούς της Θεοτόκου. Έψελνε κι όλος ο κόσμος είχε σιωπήσει, σα να συμμετείχε σε τούτη τη δόξα κι όλος ο κόσμος διακριτικά είχε παραμερίσει για να φανεί το μεγαλείο κι η μοναδικότητά της. Καθώς έψελνε το: «Χαίρε νύμφη ανύμφευτε» του φάνηκε ότι η μορφή της ξεκόλλησε απ' τον τοίχο, πήρε υπόσταση, έλαμψε φως, προχώρησε προς το μέρος του και του ανταπάντησε με τούτα τα λόγια: «Χαίρος και συ των Θηβών προστάτα». Έμεινε ακίνητος, το αίμα πάγωσε, η γλώσσα παρέλυσε, τα μάτια ορθάνοιχτα αγωνίζονταν να χωρέσουν τη σκηνή που μόλις είδαν. Η Παναγιά, ναι, η Θεοτόκος, ολόσωμη μπροστά του. Πώς να το χωρέσει ο νους του; Σημείο θείο ότι τούτο το παιδί συγκαταλέγεται στη χορεία των εκλεκτών του Θεού. Έχει επιλεγεί να επτελέσει θεία εππαγή. Να φορέσει κι αυτός το ακάνθινο στεφάνι, να ματώσει, να παλέψει με τις ανθρώπινες αδυναμίες του και να νικήσει προς δόξα Θεού. Σγά – σγά το αίμα ξανακύλησε στις φλέβες του, ξανάρθαν οι αισθήσεις, η Παναγιά πήρε τη μορφή της εικόνας. Όμως στο λογισμό και στην καρδιά του Ιωάννη από τούτη τη στιγμή τα πάντα άλλαξαν. Τώρα ξέρει την πορεία του, είδε το δρόμο του. Άνοιξε το παράθυρο, ο αέρας πλημμύρισε το δωμάτιο και τ' αστέρια στον ουρανό, σα χρυσά κουμπιά, έλαμπαν.

Συνέχισε να προσεύχεται κι απ' τα μάτια του χοντρά δάκρυα, δάκρυα χαράς, κύλαγαν στο πρόσωπο κι έπεφταν στο πάτωμα. Συνέχισε να προσεύχεται και να σκέφτεται με ποιον τρόπο άραγε θα προστατεύσει τη Θήβα;

Τώρα πλέον το δωμάτιο δεν τον χώραγε. Ακόμα κι αυτή η υποτυπώδης οικογενειακή κοσμιότητα, η τυπικότητα του σπιτιού, η συναλλαγή με τον έξω κόσμο τον εμπόδιζε, του στερούσε την πλήρη αφοσίωση, την απόλυτη υπακοή στον Κύριο. Ήθελε σαν τα πετεινά του ουρανού κι αυτός να πετάξει μακριά απ' την ασφάλεια και τον περιορισμό της φωλιάς του, να απαλλαγεί απ' τις έγνοιες της μέριμνας και την τριβή της καθημερινότητας που ξεστρατίζουν το λογισμό και στενεύουν το χρόνο ήθελε ελεύθερος ν' αναζητήσει τη δική του πνευματική όαση, τη δική του πηγή, να ξεδιψάσει τα φλογισμένα από πίστη χείλη του και ν' αφεθεί στην πρόνοια του Κυρίου. Ήθελε, απλά και μόνο, να ζει και ν' ανασαίνει για να Τον υμνεί και να Τον δοξάζει, ήθελε να δοθεί ολοκληρωτικά στη λατρεία του Εσταυρωμένου. Ο δρόμος για το μοναστήρι περίμενε τα βήματά του. Οι ευσεβείς γονείς του αισθάνονταν περηφάνια για το γιο τους. Αναλογίζονταν τη ζωή του από κείνο το βράδυ που με δάκρυα στα μάτια παρακάλεσαν το Ζωοδότη Κύριο να τους τον χαρίσει, τον ωραίο αγώνα να τον αναστήσουν, να του δώσουν τις θείες χάρες, να τον μορφώσουν και τώρα αντράκι ολόκληρο να τον ξεπροβοδίζουν για το μεγάλο ταξίδι, για την ευλογημένη απόφαση. Τούτο το πλάσμα του πρόσφεραν απλόχερα αγάπη κι αυτό ακτινοβολεί αγάπη, ήλιος που θερμαίνει και φωτίζει, παρηγορεί κι αναπαύει ψυχές. Ένα δάκρυ ξέφυγε απ' τα μάτια της Μαρίας κι έβρεξε το μάγουλό της. Μ' ένα δάκρυ ήρθε στον κόσμο και μ' ένα δάκρυ ανεβαίνει τη σκάλα προς τον ουρανό.

Το δέντρο του μοναχισμού στην περίπτωση του Ιωάννη δεν έβγαλε ένα καινούργιο φύλλο, μα ένα κλωνάρι που θα το θεριέψει, θα το ομορφύνει, θα το μεγαλώσει, θα το στηρίξει, θα το λαμπρύνει. Η προσωπικότητά του είναι χρυσή πάνω σε στέρεες βάσεις μ' αξίες, αρετές, ευσέβεια, ακεραιότητα, αλληλεγγύη κι αγάπη. Η μόρφωσή του τον ξεχώριζε μέσα στο απατητικό πλήθος των θεολόγων και ιερωμένων της Βασιλεύουσας. Όλοι τον παραδέχονταν, τον αναγνώριζαν και τον χαίρονταν και τούτη δεν ήταν δα κι η πιο συνηθισμένη συμπεριφορά στους κύκλους των γραμματισμένων. Είχε πράγματι σπουδαία θεολογική κατάρτιση, μ' ευκολία και πληρότητα εξέφραζε απόψεις για θεολογικά ζητήματα, ήταν γνώστης των ιερών και Αποστολικών κανόνων, δέθετε ερμηνευτική ικανότητα, φιλοσοφική κατάρτιση και ρητορική δεινότητα. Στο μοναστήρι βρήκε αυτό που αναζητούσε: το κατάλληλο περιβάλλον στο οποίο μπορεί να καλλιεργηθεί και ν' ανθίσει η πίστη. Εκεί ασκείται

στη ζωή του μοναχού: προσεύχεται, νηστεύει, διακονεί κι έρχονται στιγμές που η μορφή της Παναγίας ολοζώντανη ξαναπερνά απ' το νου του, όπως τότε, και προσπαθεί να ερμηνεύσει τα λόγια της: «Προστάτα των Θηβών».

Ποιός μπορεί να προβλέψει τα καμώματα της ιστορίας; Ποιός μπορεί να διαβλέψει τα μελλούμενα; Εκείνη η κουβέντα του παππού Ηράκλειου, ότι όλα αλλάζουν και τίποτα δε μένει ίδιο, πόσο σοφή είναι; Έχει διαπιστωθεί στο διάβα των αιώνων ότι, όταν ένας έθνος δυναμώνει, εγωστικά θέλει να υποτάξει το πιο αδύναμο. Ένας κύκλος ανοίγει τότε που ποτέ δεν κλείνει, γιατί τα λάφυρα ζητούν κι άλλα λάφυρα, το αίμα κι άλλο αίμα κι άλλα δάκρυα και πόνο κι άλλες καταστροφές και δυστυχίες. Αχόρταγος, αδηφάγος κι άπληστος ο άνθρωπος παρασυρμένος απ' τη δύναμή του που, στο τέλος, γίνεται αδυναμία του. Κάπως έτσι, μ' αυτή τη «λογική», οι Σταυροφορίες αποτέλεσαν τη χρυσή ευκαιρία που επιζητούσαν οι Δυτικοί. Η παλιά φήμη της Θήβας, βλέπετε, μαγνήτιζε τα άδεια μάτια απ' τους απάνθρωπους θηρευτές του πλούτου, έβαζε φωτιά στην αρρωστημένη φαντασία τους για θησαυρούς, χρυσάφια κι ό,τι άλλο επιθυμούσε η κολασμένη ψυχή τους.

Τα χρόνια τούτα, στα μέσα του 12^{ου} αιώνα, η Θήβα ήταν μια ήσυχη πόλη μ' ευτυχισμένους ανθρώπους κι ακμάζουσα οικονομία. Είχε την πρωτοκαθεδρία δ' όλη τη Στερεά Ελλάδα. Ήταν πρωτεύουσα του Θέματος. Όπως κάθε μεγάλη πόλη έτσι κι αυτή είχε προσελκύσει πολλούς αλλόφυλους κι αλλόθρησκους ανθρώπους, όπως Εβραίους, Αρμένιους και δεν ξέρω πόσους άλλους. Οι κάτοικοι της στην ειρήνη της σιγαλά αντί να εξασκούνται στην πολεμική τέχνη, να εξοικειώνονται με τον θάνατο και την καταστροφή είχαν ρχτεί με ζήλο να ζωντανέψουν της γης τους τα φύτρα και να ξεθάψουν απ' τα σπλάχνα της τα κρυμμένα πλούτη της. Κι αυτή στη γλυκιά φροντίδα τους απλόχερα τους αντάμειβε με προϊόντα αντάξια του μόχθου τους. Κι ήταν αρκετά και καλύτερα απ' αυτά πολλών άλλων τόπων. Το μετάξι ήταν πάνω απ' όλα. Μάλιστα, η μεταξοπαραγωγή ξεπέρασε κι αυτή της Βυζαντινής πρωτεύουσας. Περιζήτητο καθώς ήταν, εξαγόταν κατεργασμένο ή ακατέργαστο και σωρεύονταν στην πόλη και στους ανθρώπους της πλούτη. Σαν τους Θηβαίους τεχνίτες, που στα εργαστήρια έβαφαν την πορφύρα, ξακουστούς και ικανούς, δύσκολα συναντούσες αλλού. Κάποιες στρατιωτικές δυνάμεις, που στρατοπέδευαν εδώ και θα μπορούσαν να την προστατέψουν απ' τη μανία των εχθρών, είχαν αποσυρθεί μ' απαίτηση των ηγεμόνων της Γερμανίας και της Γαλλίας. Τί να κάνει κι ο αυτοκράτορας Μανουήλ Κομνηνός! Τούτη όμως η στρατιωτική γύμνια κι η αδυναμία έκανε το Ρογήρο της Σικελίας να επωφεληθεί και να οδηγήσει το νορμανδικό στόλο πρώτα στην Κέρκυρα

κι από εκεί πλέοντας παραλία – παραλία να φτάσει ως τον Κορινθιακό κόλπο. Έτσι εύκολα και χωρίς εμπόδια πάτησε τη βιωτική γη και την επτάπυλο Θήβα. Ρίχτηκαν στη πόλη, όπως τα σμήνη απ' τις ακρίδες στις τρυφερές φυλλωσιές κι ισοπέδωσαν ό,τι είχε στηθεί με κόπο νκι είχε αντέξει στις δοκιμασίες του χρόνου.

Και τ' ανθρώπινα πλάσματα στη θωριά της θανατικής απειλής αλαφιασμένα, τρομαγμένα κι αλλοπαρμένα έτρεχαν να σωθούν μ' αλαλαγμούς στο πουθενά. Ο νους τους σκοτίστηκε, τα πόδια χάθηκαν και τα μάτια γέμισαν κίνδυνο. Όμοια σα θεριά έτοιμα να ριχθούν στο σβέρκο του κυνηγού, προτού υποκύψουν κι αφευθούν στις ανελήστες ορέξεις του. Ό,τι είχε αξία αρπάχτηκε είτε ήταν χρυσός, άργυρος, χρυσοῦφαντα μεταξωτά και κάθε είδος πλούτου της πόλης, περιήλθε στην κατοχή των επιδρομέων. Ούτε κι αυτά τα εργαστήρια του μεταξιού έμειναν απείραχτα κι οι αποθήκες απογυμνώθηκαν. Ρήμαξαν την πόλη. Συνέλαβαν κι απήγαγαν τους προύχοντες, τις όμορφες γυναίκες και τους άξιους τεχνίτες του μεταξιού. Η οικονομία έσβησε στο φύσημα της ορμής του βαρβαρικού περάσματος και θ' αργήσει το σιγάναμμα της γιατρειάς και της επούλωσης. Τέτοιο ήταν το μέγεθος της λεηλασίας που τα φορτωμένα πλοία των Νορμανδών πλέοντας κατά τη χώρα τους με τ' αγαθά και τους αιχμαλώτους που άρπαξαν, δεν έμοιαζαν με πολεμικά, αλλά με υπερφορτωμένα εμπορικά. Ο κόπος μιας ζωής εξανεμίστηκε κι η δυστυχία κι η ανέχεια ξαναγύρισαν στον τόπο. Συντρίμια που ζητούν ξεναγέννημα, λαβωμένες ψυχές που αναζητούν παρηγοριά και στήριξη.

Το πέραςμα των Νορμανδών άφησε πίσω του ερείπια κι ανθρώπινα ράκη που προσπαθούσαν να πιαστούν απ' ένα κλωνί ελπίδας για ν' ανασηκωθούν. Προσπαθούσαν να μπολιάσουν το σαλεμένο νου τους μ' ένα ίχνος αισιοδοξίας που θα γεννήσει κουράγιο και δύναμη. Να ξαναπιστέψουν στην ισχύ του κράτους και να σταματήσουν τον ξεπεσμό των ηθών, το ξεπούλημα του σώματος και τον εξευτελισμό της αξιοπρέπειας. Αναζητούσαν τον ηγέτη που θα σηκώσει στην πλάτη του τη μοίρα και το μέλλον αυτής της πόλης, αυτού του λαού. Τον αναζητούσαν. Κι η εκκλησία; Πού είναι ν' απαλύνει τον πόνο, να σκουπίσει τα δάκρυα των τυραγνισμένων παιδιών του Θεού; Τόσα σταυροκοπήματα, τόσες προσευχές, πάνε χαμένα; Ο τότε Μητροπολίτης δεν άντεξε. Λύγισε μπροστά στο πρωτόγνωρο κακό. Τον κατέλαβε μια μελαγχολία που τον οδήγησε στον θάνατο. Αλλά κι αυτός που τον διαδέχτηκε, ίσως να ήταν ασθενική φύση, και πριν ακόμα προλάβει να φθάσει στη Θήβα πέθανε. Άδειος ο θρόνος, άδειες κι αβοήθητες κι οι ψυχές των κατοίκων. Κείνη την εποχή η Μητρόπολη Θηβών υπαγόταν στο Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως απ'

όπου εκλέγονταν οι Μητροπολίτες. Οι νοικοκυραίοι της πόλης, αυτοί που μέινανε απ' το ξεδιάλεγμα των Νορμανδών πέσανε σε περίσκεψη. Κάτι έπρεπε να κάνουν. Μετά από πολλές κουβέντες πήραν την απόφαση, κάποιοι απ' αυτούς, να πάνε επί τούτου στη Βασιλεύουσα να συναντηθούν με το συνετό Πατριάρχη Λουκά Χρυσοβέργη και να του εκθέσουν την τραγικότητα της κατάστασης. Να του ζητήσουν ν' αναθέσει τη Μητρόπολή τους σ' ένα νέο, άξιο και προσοντούχο ιεράρχη, μπας κι επουλωθούν οι πληγές που χρόνια αιμορραγούν στην καταστρεμμένη και λεηλατημένη πατρίδα τους. Με το δέοντα σεβασμό τον παρακάλεσαν:

-Παναγιώτατε, εμείς οι ταλαιπωρημένοι άνθρωποι απ' την ένδοξη Θήβα ικετεύουμε την αγιότητά σας...

Είπαν πολλά και παρουσίασαν την κατάσταση, όπως ακριβώς ήταν. Από μόνη της άλλωστε ήταν δραματική, η επιπλέον δραματοποίηση σε τι θα ωφελούσε; Ο Πατριάρχης έμεινε σκεπτικός. Βημάτισε κατά το ανοιχτό παράθυρο, που απ' το Βόσπορο τ' αέρι ανακατεμένο με αρμύρα δρόσιζε τα πρόσωπά τους. Στάθηκε και με το χέρι του ανακάτεψε τα κλωνιά του βασιλικού στο περβάζι, σα ν' ανακάτευε στο μυαλό του αυτούς που θα μπορούσαν ν' ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του ιστορικού τόπου της Θήβας. Νωχελικά μάζεψε τη ματιά του απ' τις ομορφιές της απεραντοσύνης, γύρισε κατά το μέρος των επισκεπτών του κι ένα χαμόγελο τώρα στόλιζε το αυστηρό πρόσωπό του. Σαν άνθρωπος ήταν ολιγομίλητος, ήταν της πράξης κι όχι της θεωρίας, γι' αυτό και δεν συνέχισε την κουβέντα.

-Αγαπητοί μου, η Μητέρα Εκκλησία θα πράξει το καλύτερο.

Έτσι απλά, λιπά αλλά αποφασιστικά απάντησε ο Πατριάρχης δίνοντας το χέρι του στον καθένα απ' τους Θηβαίους νοικοκυραίους.

Κι έπραξε το καλύτερο. Τάχιστα κίνησε τη διαδικασία να συνέλθει η Ιερή Σύνοδος για να επιλέξει τον άριστο και ικανότερο να διακονήσει την πολύπαθη Μητρόπολη. Ανάμεσα στους υποψηφίους ήταν κι ένας μοναχός με το όνομα Ιωάννης Καλοκτένης. Η υποψηφιότητά του ήταν έκπληξη, γιατί σχεδόν για τους πολλούς ήταν άγνωστος. Απόκοσμος κι ήπιος όπως ήταν, το όνομά του και την όψη του γνώριζαν λίγοι κι ίσως αυτοί ήταν κι οι πιο αξιόλογοι από τις τάξεις του κλήρου. Όσοι τον ξέρανε όμως σκλαβώνονταν απ' το ήθος, τη μόρφωσή του, την ευγένεια και τις ικανότητές του. Ακολουθήθηκε το τυπικό κι οι διαδικασίες, όπως ορίζονται απ' τους

ιερούς κανόνες. Κι απ' όλους, με την επκοίτηση του Αγίου Πνεύματος, καταλληλότερος κρίθηκε ο Ιωάννης. Αυτός θα ήταν ο νέος Μητροπολίτης Θηβών.

Ακόμα κι αυτή τη μέρα της κρίσης ο Ιωάννης αμέριμνος κι ήρεμος ακολούθησε στο μοναστήρι το πρόγραμμά του και τη διακονία του. Ήταν τόσο απορροφημένος που κόντεψε να ξεχάσει ότι λίγο πιο πέρα οι σεβάσμιοι αρχιερείς αποφάσισαν για την πλήρωση της κενής έδρας. Οι επίμονοι χτύποι στην πόρτα του κελιού του τον επανέφεραν στην πραγματικότητα. Πετάχτηκε κι άνοιξε δειλά – δειλά την πόρτα. Ξαφνιάστηκε.

-Άγιε Ηγούμενε, εσείς;

-Αδελφέ, Ιωάννη, να σ' ασπαστώ...

Πριν τελειώσει τη φράση του έκανε μια βαθιά υπόκλιση και μόλις πρόφτασε ν' ακουμπήσει τα χείλη στην παλάμη του.

-Επιτρέψτε μου, συνέχισε ο Ηγούμενος, από τώρα να σας προσφωνώ Άγιε Θηβών.

Ο Ιωάννης έμενε εμβρόντητος και σαν από συστολή στ' άκουσμα των λόγων αυτών έκλεισε τα μάτια του. Από μοναχός Μητροπολίτης. Ήταν ο μόνος συλλογισμός που κατάφερε να κάνει. Η εικόνα της Παναγίας ολόσωμη, όπως τότε, ξανάρθε και κατέκλεισε το νου του. Τώρα δεν του μίλησε. Έλαμπε ολόκληρη κι αυτή η λάμψη χρύσωνε το ταπεινό κελί του. Αυτό, λοιπόν, ήταν το μυστικό που κρυβόταν πίσω απ' τα λόγια της; Γί αυτό το αξίωμα τον προόριζε; Η μακρινή Θήβα, η κάποτε ηγεμονίδα πόλη του Επαμενώνδα, του Πελοπίδα, του Πίνδαρου θα γνώταν η παλαιότερα του για χάρη του Κυρίου. Θα ήταν η φωτιά, που, η θα τον έκαιγε ή θα φώτιζε και θα ζέστανε ψυχές. Ήταν νέος, μόλις είχε περάσει τα τριάντα χρόνια της ζωής του, ώριμος και δυνατός, έτοιμος απ' το έτος τούτο, το έτος 1166, να γράψει τη δική του ιστορία.

Ορίστηκε η μέρα της χειροτονίας. Λαμπρότατη η τελετή στο μεγαλοπρεπέστατο ναό της του Θεού Σοφίας στη Βασιλεύουσα. Χιλιάδες καντήλια αναμμένα κι ο μεγάλος πολυέλαιος που κρεμόταν, λες απ' τον ουρανό, φώτιζαν κάθε σκιά κι οι εικόνες παίρνανε όψη χαρμόσυνη, αντάξια του γεγονότος. Αντικριστά στους θρόνους οι Αυτοκράτορας Μανουήλ Α΄ Κομνηνός, που επάξια συνέχιζε τη θρυλική δυναστεία των Κομνηνών, κι ο σεβάσμιος Πατριάρχης Λουκάς Χρυσοβέργης επόπτευαν από ψηλά. Ο κόσμος ως έξω στους κήπους για να ενώσει τη φωνή του

στο «άξιος» και ν' ακουστεί πιο δυνατά, πιο μακριά, ως τα ουράνια, ως τη Θήβα. Στους ευσεβείς γονείς Κωνσταντίνο και Μαρία τιμητικά δόθηκε στασίδι κοντά στον αυτοκράτορα. Κι από πέτρα να ναι καμωμένη η καρδιά σου θα σπαρταρίσει από συγκίνηση, θα λγωθεί απ' τα δάκρυα στα επανεικτικά λόγια του Πατριάρχη, στην άδολη κι ανυπόκριτη αγάπη του κόσμου, αλλά και στις θυσιαστικές υποθήκες του Ιωάννη. Βουρκωμένη έγειρε στον ώμο του και πρόφερε τόσο σιγά που μόλις ακούστηκε:

-Οι προσευχές μας πιάσανε, Κωνσταντίνε.

-Ας τον σκέπει ο καλός Θεός, Μαρία. Οι αγώνες μας επιβραβεύτηκαν, ανταπάντησε.

Στον Ιωάννη απονεμήθηκε ο τίτλος του «Εξάρχου απάσης της Βοιωτίας». Από τότε ο εκάστοτε Μητροπολίτης Θηβών ήταν και Πρόεδρος των τοπικών Συνόδων των Επισκοπών της περιοχής. Κι ακόμα, αναγνωρίζοντας ο Πατριάρχης την τεράστια μόρφωσή του και την ικανότητά του να χειρίζεται και να διευθετεί εκκλησιαστικά θέματα του ανατέθηκε η ανώτατη επιστασία κι επίβλεψη για όλες τις Μητροπόλεις και τις Επισκοπές του Θέματος της Ελλάδας, κι αυτής ακόμα της Πελοποννήσου. Φορτωμένος με τίτλους κι αρμοδιότητες ετοιμάζεται ν' αποχαιρετήσει τη Βασιλεύουσα και να πάρει τον δρόμο για τη Θήβα.

Το νέο είχε διαδοθεί στη Θήβα. Ποιό στόμα θα μπορούσε άλλωστε να καταπιεί τούτο το σημαντικό γεγονός; Μέρα με τη μέρα θα ερχόταν ο νέος Μητροπολίτης μας. Η γοργόφερη φήμη πέταξε σαν ευωδιαστό αεράκι απ' το Βόσπορο να δροσίσει τις ψυχές των δυστυχισμένων κατοίκων της Θήβας και να διαλαλήσει τα χαρίσματά του: τις αρετές, τις ικανότητες, τα κατορθώματά του, μα πάνω απ' όλα τη φιλευσπλαχνία και την αλληλεγγύη του στα πλάσματα του Θεού. Η γλυκιά προσμονή ξεσήκωσε μικρούς και μεγάλους γυναίκες και άνδρες να υποδεχτούν αυτόν απ' τον οποίο προσδοκούσαν να τους στηρίξει, να επουλώσει τις πληγές τους απ' τη βάρβαρη νορμανδική επιδρομή. Μετά από τόσα χρόνια και πάλι η ιστορική Θήβα, η ένδοξη πρωτεύουσα του Θέματος της Στερεάς Ελλάδας, θα φιλοξενούσε στην έδρα του θρόνου τον Ιεράρχη της. Αλλά και κουφός να ήταν κάποιος η ανήσυχη κίνηση των κατοίκων πρόδιδε κάποια χαρούμενη εξέλιξη. Οι προσόψεις των σπιτιών ξαναβάφονταν, οι αυλές σκουπιζονταν, οι δρόμοι καθαρίζονταν. Η μεγάλη εκκλησία με το πανύψηλο καμπαναριό που κατέληγε σ' ένα σταυρό άστραφτε. Κει ψηλά το καλοκαίρι φώλιαζαν κάποιοι πελαργοί βιγλάτορες που καθιστοί αγνάντευαν

όλη την Κωπαΐδα μέχρι τον Εύριπο. Και τον χειμώνα ξαπόσταναν κάποια πουπουλένια σύννεφα συντροφεύοντας την Παναγία. Στο εσωτερικό της λιτός κι επιβλητικός ο διάκοσμος. Οι μεγάλες εικόνες στεφανωμένες με δάφνες. Σε περίοπτη θέση η πλάκα με το σταφυλοφόρο κλήμα και τα μικρά κίτρινα χρυσα φύλλα. Στο μέσον της μια αρχαία παράσταση με βυζαντινά χαράγματα που στα άκρα της στέκονταν αμίλητες δυο σφίγγες. Στην πλάτη του αρχιερατικού θρόνου ολοζώντανοι δυο μικροί δράκοντες σε σκηνή πάλης. Στον περίβολό της την προσοχή τραβάνε οι σκορπισμένες 'δω και κει τεράστιες αρχαίες πέτρες κι οι πεσμένοι κίονες. Σημάδια που κρατούν ακοίμητη την ιστορική μνήμη μας, τεκμήρια που διηγούνται ένδοξες μακρινές εποχές.

Έρχεται, έρχεται, έρχεται, ξάφνου ακούστηκε μια δυνατή βραχνιασμένη φωνή π' ανέβαινε στο πλάτωμα της Καδμείας. Όλο το πλήθος, λαός και κλήρος, σα να υπάκουσε σε κάποιο παράγγελμα, με μιας έστρεψε τα βλέμματά του κατά τον κάμπο, στη στράτα που έρχεται απ' τη Χαλκίδα. Και πράγματι, πέρα μακριά μόλις διακρίνεται το ίχνος της συντροφιάς του Μητροπολίτη. Με την ώρα όλο σίμωνε κι όλο μεγάλωνε κι οι συγκεντρωμένοι ούτε ανάσταναν, μα ούτε και έπαιρναν τα μάτια τους από πάνω της. Δεν ήθελαν να χάσουν ούτε στιγμή από τούτο το ιστορικό γεγονός. Τώρα διακρίνονται καλά. Φτάσανε. Παίρνουν την ανηφοριά να βγουν στο ίσκιωμα κι από κει σε πομπή θα τραβήξουν στη μεγάλη εκκλησιά. Μπροστά ξεχωρίζει ο Δεσπότης καβάλα στ' άσπρο άλογο κι αυτή η αντίθεση με το μαύρο ράσο π' ανεμίζει δίνει την αίσθηση του υπερφυσικού, του υπερκόσμιου. Πίσω η συνοδεία του από προύχοντες της πόλης που τον υποδέχτηκαν στη Χαλκίδα κι από ένα καλογεράκι που το είχε υποτακτικό στο μοναστήρι της Πόλης και τον ακολούθησε σε τούτη την περιπέτεια. Τώρα, όλο το πλήθος μια τεράστια αγκαλιά που είχε κλείσει μέσα της προστατευτικά τον ιεράρχη τους. Μια πόλη που παραληρούσε και υποκλινόταν σεβαστικά σ' αυτόν που καρτερούσε να την αναστήσει. Καρδές που σπαρταρούσαν από χαρά, που όμοια της είχαν χρόνους να ζήσουν. Πέζεψε απ' τ' άλογο, σταυροκοπήθηκε, υποκλίθηκε κι ευλόγησε το πλήθος στα τέσσερα σημεία. Το καλογεράκι του έρξε πάνω του τον πορφυρό μανδύα και του έδωσε τη ράβδο.

Ξεκίνησαν. Μπροστά προπορεύονταν οι νέοι που κρατούσαν τα εξαπτέρυγα κι ακολουθούσαν οι ιερείς με τα ολόχρυσα φανταχτερά άμφιά τους. Πίσω τους νεαρές κοπέλες μ' ολόλευκες φορεσιές που κρατούσαν κάνιστρα στα χέρια κι έρχαναν άνθη στο δρόμο για να περάσει ο νέος Μητροπολίτης. Κι αυτός, παρά την κούραση, αγέρωχα περπάταγε κι ευλογούσε. Οι χιλιάδες συγκεντρωμένοι, που σα φουσκωμένο

ποτάμι τον ακολουθούσαν στην πορεία προς τη μεγάλη εκκλησία, εκστασιασμένοι με μια φωνή τη μια φορά έλεγαν «Χαίρε, χαίρε συ των Θηβών ο προστάτης». Και την άλλη έψελναν «Χαίρε των Θηβών μέγα κλέος και σύλε». Λόγια που έβγαναν απ' της ψυχής τους τα τρίςβαθα κι ήθελαν να δηλώσουν την άπειρη αγάπη τους, την τυφλή εμπιστοσύνη τους και την χωρίς όρους αποδοχή τους. Τον ακολουθούν παραδομένοι στο φωτισμό του και στο σχέδιο του Θεού, όπως το βρέφος αιχμαλωτίζεται στο στήθος της μάνας του. Τον περίμεναν, άλλωστε, ως «θείο δώρο» να γλυκάνει τον πόνο τους και τώρα, να, μπροστά τους, ανάμεσά τους πορεύεται στην παλαιστρα με τους δράκους του ξεπεσμού και της δυστυχίας. Κι οι ιερείς και το ιερατείο των Θηβών σ' όλο το δρόμο δοξολογούσαν το Θεό για τον ιεράρχη που τους έστειλε ψέλνοντας το «Χαίρε της Βοιωτίας ο σεπτός ιεράρχης». Κι αυτός αγέρωχος ένοικωθε τη δίψα του πλήθους για βοήθεια και ζύγιαζε το βάρος της ευθύνης και της πρόκλησης. Το ποιμνίο του αφηνόταν σ' αυτόν κι αυτός στη Θεοτόκο.

Ο Μητροπολίτης με το καλογεράκι οδηγήθηκαν να ξεκουραστούν στο κατάλυμα, που από δω και πέρα θα χρησιμοποιούν ως χώρο κατοικίας. Η πόλη μπορεί να ηρέμησε, μα οι άνθρωποι της δε χορταίνουν να κουβεντιάζουν όλα όσα είδαν κι έζησαν τούτη τη μέρα. Τώρα δεν είναι μόνοι κι αυτός τους γεννάει αισθήματα ανακούφισης, σιγουριάς κι ελπίδας. Για τον Ιωάννη παρ' όλη την κούραση της ημέρας, τα μάτια του ήταν αδύνατο να κλείσουν. Γυρόφερνε στο κρεβάτι λες και τον βασάνιζαν χίλες ενοχές, λες και στην ψυχή του βάραμαν τα βάσανα κι οι έγνοιες όλων αυτών που λίγο πριν τον επευφημούσαν. Γί' αυτόν τα «χαίρε» τώρα ακούγονταν ως κραυγή απόγνωσης, σα να λέγανε όλοι μαζί «σώσε μας». Τώρα αισθανόταν ότι ξεκινάει την πορεία του για το δικό του Γολγοθά. Μα το ξέρει καλά ότι για ν' αναστηθεί πρέπει πρώτα να πονέσει, να ματώσει, να σταυρωθεί. Η μαθητεία του στη Βασιλεύουσα, χωρίς επιστροφή, είχε τελειώσει. Τώρα ήρθε η ώρα να σηκώσει το σταυρό του. Λες κι ήταν συνεννοημένες η μια σκέψη πριν φύγει καλούσε την άλλη, η μια έγνοια την επόμενη. Σφυρές που ήθελαν να σπάσουν το κρανίο του. Κάποια στιγμή αισθάνθηκε να μουδιάζει το κεφάλι του, να βαραίνει, να μεγαλώνει. Φοβήθηκε. Πετάχτηκε πάνω. Το καλογεράκι ανήσυχο μπροστά του.

-Σεβασμώτατε, είσαι καλά; Τί έχεις;

-Θα γίνω καλά, παιδί μου.

Το καθσύχασε χτυπώντας το πατρικά στην πλάτη. Είναι άξιος και πραγματικός συνοδοιπόρος και το 'χει αποδεξει χρόνια τώρα από μικρό παιδάκι. Είναι

ό,τι πολυτιμότερο έχει μαζί του για συντροφιά από την Πόλη. Ο Μητροπολίτης έμεινε πάλι μόνος. Έκανε το σταυρό του και προσευχήθηκε στη Θεοτόκο. Τί έχει να φοβηθεί; Ό,τι κάνει είναι με τη βούλησή της. Δε χρειάζονται ανούσιες σκέψεις, τούτοι οι άνθρωποι έχουν ανάγκη από έργα και συμπαράσταση. Κι έχουμε πολλά να κάνουμε.

Τα πανηγύρια κι οι χαρές τέλειωσαν το ίδιο βράδυ. Κι από χαρακτήρα δεν του άρεσαν αυτά. Την επομένη κιόλας ανασκουμπώθηκε για να ρχτεί στη μάχη.

-Άντε, αδελφέ μου, πάμε. Ο κόσμος πονάει, υποφέρει. Πάμε, μπας και φανούμε σε κανέναν χρήσιμοι.

Μ' αυτά τα λόγια χαράματα ακόμα σήκωσε το καλογεράκι. Απ' το πρωί ως το βράδυ γύριζε στους δρόμους, τα σοκάκια, την αγορά της Θήβας να γνωριστεί με τους ανθρώπους, ν' αφουγκραστεί τους καημούς τους, να μάθει τι σκέφτονται. Κι αυτοί να νιώσουν τη ζεστασιά του χεριού του και την αυτοπεποίθηση των λόγων του. Γύρισε τον κάμπο, γνώρισε τους ξωμάχους π' άρμεγαν τη χαρά της γης τους. Ανέβηκε στα βουνά, κατέβηκε στις παραλίες, παντού τσακισμένες ψυχές που με μόχθο ξαγόραζαν τ' όνειρο της μέρας. Τα διάσπαρτα μοναστήρια, οι εκκλησίες, ακόμα κι αυτά τα ρημοκλήσια απόχτησαν στο πρόσωπό του τον πιο ευλαβικό προσκυνητή τους. Άνθρωποι που για πρώτη φορά στη ζωή τους έβλεπαν μπροστά τους Δεσπότη. Τόποι που για πρώτη φορά περπατηθήκανε από Επίσκοπο.

Με τον ερχομό του σα να φύσηξε ένας καινούργιος ζωογόνος άνεμος και σκόρπισε την απογοήτευση και την απάθεια, που χρόνια πισωγύριζαν τον τόπο. Σαν ξαφνικά ν' ανέτειλε στον βοιωτικό ουρανό ένα ολόλαμπρο άστρο που θέλει να οδηγήσει τους ανθρώπους στο μονοπάτι της αρετής και της προκοπής. Ήρθε απ' τη Βασιλεύουσα, την πόλη των πόλεων, με σπάνια ψυχική και πνευματική αρματωσιά. Ένας ευτυχισμένος άνθρωπος που έζησε σ' ένα ζεστό οικογενειακό περιβάλλον μ' αρχές, σεβασμό κι αγάπη. Έλαβε σπουδαία μόρφωση π' άνοιξε νέους ορίζοντες στο νου του. Χαρπωμένος άνθρωπος, μυρωμένος μ' όλες τις χάρες της φύσης. Ήρθε να χαρίσει το φορτίο του νου και της ψυχής του. Ήρθε να δώσει και δεν ήθελε τίποτα, γιατί όλα τα είχε. Ήρθε να φυτέψει για να βλαστήσει το θαλερό δέντρο της αρετής. Δεν ήρθε να θερίσει έτοιμους καρπούς. Ήρθε να διακονήσει τους ανθρώπους, γιατί ήθελε να υπηρετήσει τον Θεό.

Ρίχτηκε στη μάχη και δεν ήταν διατεθειμένος να κάνει ούτε μισό βήμα πίσω. Απ' τις πρώτες κουβέντες δέκρυνε μια ολιγοπιστία. Βλέπετε η νορμανδική βαρβαρότητα πέρα απ' όλα τα άλλα έπληξε καίρια, ταρακούνησε συθέμελα και την πίστη. Δε μπορούσε να χωρέσει ο νους του απλοϊκού Θηβαίου πως ο στρατώτης με τον σταυρό στο στήθος άντεχε να θανατώνει χριστιανούς, τολμούσε να συλεί ιερά; Πώς; Έπρεπε το γρηγορότερο να στηριχθεί η πίστη, να ξαναγαληνέψει η ψυχή τους. Πάνω σ' αυτή την πίστη, άλλωστε, θα χτιστεί η κοινωνία π' ονειρεύεται κι αγωνίζεται. Ξεκίνησε την ιεραποστολική δράση, τη θρησκευτική και ηθική διαπαιδαγώγηση του λαού του. Παντού κηρύσσει το θείο λόγο απλά και κατανοητά με παραδείγματα. Το μεγαλύτερο παράδειγμα όμως γίνεται ο ίδιος. Ακούραστα και διακριτικά βοηθάει τους πάσχοντες, επισκέπτεται τους αρρώστους, συμπαραστέκεται σ' όσους έχουν ανάγκη, φροντίζει για τους φτωχούς και τα ορφανά ξοδεύοντας από την τσέπη του, ντύνει γυμνούς και στηρίζει φυλακισμένους. Δεν έκανε τίποτα περισσότερο απ' το να εφαρμόζει τις ευαγγελικές αρχές και να επιστρέφει τον πλούτο της αγάπης που φωλιάζει στην καρδιά του. Λαμπρά τ' αποτελέσματα. Η γκρεμισμένη γέφυρα της εμπιστοσύνης τώρα χτίστηκε, και μάλιστα, πιο στέρεα, πιο ελκρινά.

Ήθελε να προσδώσει λαμπρότητα κι αδιαμφισβήτητο κύρος στην πίστη. Αρκετά είχε κακοπαθήσει. Ήθελε το οίκημα του Θεού να είναι το καλύτερο, το πιο ξεχωριστό απ' όλα μες την πόλη. Κι είναι αλήθεια πως η Θήβα, ως πρωτεύουσα του Θέματος κι απ' τις πιο ιστορικές, δεν είχε μητροπολιτικό ναό αντάξιο της ιστορικότητάς της. Έπρεπε να χτιστεί ένας περικαλλής, μεγαλόπρεπος και επιβλητικός, όπου εκεί θα τελούνται με κάθε επισημότητα και λαμπρότητα τελετές και δοξολογίες. Έκανε μόνος του τα σχέδια και τις μελέτες. Σήκωσε τα μανίκια, έδεσε το ράσο στη μέση κι ήρθε μαζί του πλήθος να βοηθήσει με κάθε τρόπο στο χτίσιμο. Τους εμπύχωνε με το πατρικό του ύφος:

-Άντε, αδελφοί μου, με τη χάρη του Θεού να υψώσουμε την πρώτη εκκλησιά μας. Άντε, αδελφοί μου, για τη δόξα του Θεού μας.

Ορθώθηκε γρήγορα ο ναός, όμοιος με στολίδι στο κέντρο της Καδμείας, με χρήματα που προσέφερε κυρίως ο Ιωάννης απ' την πατρική του περιουσία και με τη βοήθεια όλων των κατοίκων. Ήταν αφιερωμένος, που αλλού, στην Θεοτόκο. Χάρη σ' αυτή βρίσκεται εδώ και δικό της σχέδιο οικονομεί. Βήμα – βήμα ο Μητροπολίτης και στερέωσε και ανύψωσε την πίστη στην επαρχία του. Αυτό έταξε στον εαυτό του και το πέτυχε με τη βοήθεια της Παναγίας.

Έκλαιγε η καρδιά του Μητροπολίτη απ' όσα είδε στον κάμπο της Θήβας. Ξερικά τα χωράφια. Οι άνθρωποι σηκώνανε τα μάτια στον ουρανό, απ' αυτόν προσδοκούσαν βοήθεια για να βγει πέρα η σοδιά.

-Κι όμως, αδερφέ, τόσο νερό πάει χαμένο, τόσος πλούτος χάνεται. Γιατί; Και 'δω σταμάτησε απότομα η κουβέντα.

Κατάλαβε το καλογεράκι ότι κάτι βασάνιζε το μυαλό του Μητροπολίτη. Μαζί είχαν πάει κάμποσες φορές στις πηγές του Ισμηνού, στην κορφή της πόλης. Νερό ανάβρυζε από παντού. Άκουγες το πληθωρικό του χαμόγελο, που, σα λευτερωνόταν απ' τις σκοτεινές δεξαμενές, φωναχτά καλημέριζε κατευχαριστημένο το φως, τη λευτεριά του. Σκορπιζόταν όμως και χανόταν αδέσποτο ανάμεσα στις αχόρταγες ρίζες των βούρλων, και των πανύψηλων καλαμιών. Λίμναζε 'δω και κει κι ήταν αδιάβατος ο τόπος.

-Αν, αδελφοί μου, μαζευτεί τούτος ο νερένιος πλούτος κα κυλίσει κατά την πόλη... Σταμάτησε για λίγο και αποφασιστικά συνέχισε. Αύριο το πρωί, έχω καλέσει και τους τεχνίτες, θα έρθεις και συ να πάμε αντάμα στις πηγές.

Κι ο Δεσπότης χώθηκε στο βαλτοτόπι. Μέχρι το γόνατο η λάσπη.

-Σεβασμώτατε, θα ερευνήσουμε εμείς, του είπε ο αρχιτεχνίτης. Εσείς... Προσπάθησε να του πει να μείνει πίσω, μα ο Δεσπότης προχώραγε μπροστά να βρει τη μάνα του νερού.

Πήρε καιρό η μελέτη αυτή. Εκεί κι ο Δεσπότης. Και τα κατάφεραν να γείρουν τον όγκο του νερού στη νέα κοίτη του. Κι αυτό το να ξαναρχίσει το ταξίδι της ζωής του κυλώντας και μονολογώντας τα μυστικά του στους αέρηδες, στα πετούμενα, στ' άστρα του ουρανού, ώσπου να κινήσει τεράστιες μυλόπετρες, να δροσίσει διψασμένα χείλια, σκασμένες ρίζες και χώμα πυρωμένο. Το νερό του Μητροπολίτη, έλεγαν, κι αυτός, με μια ευχαρίστηση που έβγαине λες απ' τη ρίζα της καρδιάς του, κοίταζε το καλογεράκι.

-Τα καταφέραμε, αδελφέ, να καλυτερέψουμε λίγο τη ζωή τους. Κάτι είναι κι αυτό. Δοξασμένη να 'ναι η Παναγιά μας. Γύρισε το πρόσωπό του κατά την εκκλησιά της Θεοτόκου κι έκανε τρεις φορές το σταυρό του.

Ο Μητροπολίτης δεν είχε και πολλές ευκαιρίες να επισκεφθεί τη Βασιλεύουσα από τότε που πάτησε το πόδι του στη Βοιωτία. Άνθρωπος γήινος ήταν κι αυτός μ'

αδυναμίες και επιθυμίες. Εκεί είχε τους γονείς του, τους φίλους, ήταν ο τόπος που γεννήθηκε και μεγάλωσε. Κι ερχόταν πραγματικά κάποια βράδυα που η νοσταλγία τον έπνιγε. Ένας κόμπος του έφραζε το λαιμό κι ένα ασήκωτο βάρος πλάκωνε το στήθος του. Έρχονταν στιγμές που υπέφερε, πονούσε και δάκρυζε. Κι ήταν πολλές στιγμές που θα 'θελε να ήταν αγέρι να ξεχυθεί στους δρόμους και στα στενά της, να φτάσει στο σπίτι του και να μυρώσει δροσιστικά τα σεβαστά πρόσωπα των γονιών του. Όμως, εδώ ήταν ταγμένος, στις αδύναμες πλάτες του να σηκώνει τις έγνοιες και τα βάσανα χιλιάδων ψυχών. Δυο φορές μόνο τα κατάφερε να ξαναπατήσει τον αγαπημένο του τόπο και να ξανανταμώσει τους ανθρώπους που τον ανάστησαν, που τον διαμόρφωσαν. Το σκάφος της Ορθοδοξίας έρχονταν φορές που κλυδωνίζονταν από θεολογικές έριδες και γεννιόνταν κίνδυνοι που απειλούσαν, όχι μονάχα την πίστη αλλά και την ίδια την αυτοκρατορία. Τότε έπρεπε οι κεφαλές απ' τον αυτοκράτορα, τον πατριάρχη ως τους αρχιερείς να δώσουν λύση. Τον κάλεσαν κι αυτόν σε δυο Συνόδους, το 1166 και το 1170 και σ' αυτές θαρρετά και τεκμηριωμένα, όταν ρωτήθηκε εξέφρασε τη γνώμη του τόσο για την ορθή ερμηνεία σ' αναφερόμενη στο Ευαγγέλιο ρήση όσο και για την πλάνη κάποιου Μητροπολίτη. Ο λόγος και οι θέσεις του εποικοδομητικά βοήθησαν στο να βρεθεί λύση και να επέλθει νηνεμία στη θάλασσα της πίστης.

Ακαταμάχητος ο χρόνος, σα θεονήστικος ζητιάνος που εκλιπαρεί να χορτάσει με τις μέρες μας. Σαν καταστροφικός ανεμοστρόβιλος που στο φύσημά του ξεδιαλέγει την ορμή της νιότης κι αφήνει πίσω του τα συντρίμια της φθοράς και της παρακμής. Αδάμαστος ο χρόνος. Στο πέρασμά του η ανθρώπινη φύση υποκύπτει και υποτάσσεται, όπως το αγριόχορτο ξεραίνεται στις πρώτες καλοκαιριάτικες κάψες. Η επίσκεψη του χρόνου έχει χαράξει για τα καλά στο σώμα του Μητροπολίτη τα χνάρια της. Το μέτωπό του έχει αυλακωθεί βαθιά απ' το αλέτρι του καιρού. Κατάλευκα, αραιά και αδύναμα τα γένια ανεμίζουν απ' τα ρουφηγμένα μάγουλα. Η περπατησιά του έχασε τ' αέρινο του βηματισμού. Τα πόδια με το ζόρι ξεκολλάνε απ' τη γη. Το κορμί έγειρε μπροστά, σα να θέλει να προστατέψει το κεφάλι σ' ένα χαμηλό μυστικό πέρασμα. Το χέρι, αυτό που έδειχνε μ' αποφασιστικότητα τον επίπονο δρόμο της ζωής του κι ευλογούσε ψυχές, τώρα τρέμει.

Είναι κάμποσος καιρός που συνεχώς παραπονιέται στον πιστό υποτακτικό του για κάτι πόνους, για κάποια αδιαθεσία.

-Πονάω, αδελφέ μου, πονάω. Θα μπορώ άραγε να υπηρετώ την Παναγιά μας;

Το καλογεράκι, που τώρα πια είχε μεγαλώσει κι αυτό, για πρώτη φορά άκουγε τον Μητροπολίτη απελπισμένο. Έβλεπε μια λύπη να σκάζει τη ματιά του, να θολώνει το καθάριο κι αισιόδοξο άλλοτε βλέμμα του. Προσπαθούσε να τον παρηγορήσει.

-Δέσποτά μου, θα μπορείς για πολλά ακόμα χρόνια να διακονείς και την Παναγιά και το ποιμνιό σου. Θα μπορείς, επανέλαβε.

Κούνησε το κεφάλι του σα να 'θελε να συμφωνήσει ή έτσι τουλάχιστον φάνηκε στον καλόγερο.

Οι εμφανίσεις του σιγά – σιγά αραίωσαν. Κι αυτές τις φορές που υποβασταζόμενος έφτασε μέχρι την εκκλησιά της Θεοτόκου με δυσκολία κατάφερε ακόμα και το τροπάρι της να ψελλίσει. Πιστοί, όχι μονάχα απ' τη Θήβα μα και απ' τις ξέμακρες περιοχές, συνεχώς ανεβοκατέβαιναν στο κελάκι του. Θέλουνε να τον δούνε, ν' αποτυπώσουν για τελευταία φορά τη μορφή του, ν' ασπαστούν αυτό το τρεμάμενο χέρι που ήξερε μόνο να δίνει, να πάρουν την ευχή απ' το άγιο στόμα του, που μια ζωή δοξολογούσε την Παναγιά και παρηγορούσε τους ανθρώπους.

Είχε νυχτώσει για τα καλά. Οι δρόμοι άδειασαν από νωρίς απόψε. Αραιά και που ακούγονταν τα βήματα κάποιου αργοπορημένου περαστικού. Ένα αεράκι κρύο είχε ξεκόψει απ' τις κορφάδες του Ελικώνα. Η άνοιξη ήρθε μα ο χειμώνας πεισματικά δε βιάζεται να φύγει. Ο Μητροπολίτης είχε παραδοθεί πια στο στρώμα του χωρίς να έχει διάθεση να σηκώσει ούτε τα βλέφαρά του. Με δυσκολία αργοχάιδευε κι αυτούς τους κόμπους απ' το κομποσκοίνι του. Κάπου – κάπου αλαφρόπαζε τα χείλη του, σα να του ξέφευγε κάποιο κομμάτι προσευχής. Δίπλα του ο ευλαβής συνοδοιπόρος του. Δυο τους ξεκίνησαν μ' ορμή πριν από πολλά χρόνια και δυο τους απέμειναν και τούτο το βράδυ. Του ανασήκωσε το κεφάλι βάζοντάς του ένα προσκεφάλι ακόμα. Έπιασε το χέρι του Μητροπολίτη και το έκρυψε σαν κάτι ακριβό μέσα στη φούχτα του. Κι άρχισε, όπως συχνά έκανε, να του λέει ιστορίες απ' τη Βασιλεύουσα. Ξαφνικά αναταράχτηκε το σώμα του κι άνοιξε τα μάτια του, σα να συνήλθε απ' ένα όνειρο. Κοίταξε μια τη Θεοτόκο, που το καντηλάκι άσβεστο έκαιγε μπροστά της, μια τον καλόγερο σα να ήθελε να τους αποχαιρετήσει, σα να ήθελε να τους πει το τελευταίο ευχαριστώ. Ανάσανε βαθιά και με την εκπνοή του σαν αέρας αποχώρησε η ψυχή του απ' το σώμα και φτερούγισε προς τα ουράνια να συναντήσει τον Κύριο. Έτσι, ήρεμα κι απλά, όπως άλλωστε έζησε όλη τη ζωή του, έκλεισε το επίγειο πέρασμά του και πέταξε για την επουράνια πολιτεία. Ο αέρας έξω δυνάμωσε. Τα νιόβγαλτα φύλλα των

δέντρων που σα φύλακες στέκονταν μπροστά στο παράθυρό του με το δικό τους χορευτικό τρόπο ξεπροβόδιζαν την ψυχή του στην ουράνια ανάπαυση.

Ο λυπητερός ήχος της καμπάνας σκέπασε το χαρούμενο πρωτοκελάδημα των πουλιών. Όσοι δεν είχαν μάθει το κακό μαντάτο αποβραδής, τώρα με την επιμονή της καμπάνας μαθεύτηκε απ' όλους κι έφτασε στα πέρατα. Μια βουβαμάρα σκέπασε τους ανθρώπους. Τη χαρούμενη όψη τους αντικατέστησε μια λυπητερή μάσκα. Στο σταύρωμά τους οι άνθρωποι, αντί οποιουδήποτε άλλου χαιρετισμού, θλιβερά και μονότονα προφέρουν:

-Ο Μητροπολίτης μας κοιμήθηκε για πάντα!

Για πάντα τόνιζαν σα να μην ήθελαν να πιστέψουν ότι δε θα τον ξαναδούν, δε θα τον ξαναπαντήσουν. Κι η απόκριση που έβγαμε με δυσκολία απ' τα σφιγμένα χείλη τους:

-Ο Θεός να τον αναπάψει με τους Αγίους.

Κι ήταν άγιος τούτος ο ιεράρχης για το ποίμνιό του. Ασκητικός, απλός, ταπεινός, πρᾶος, φιλόανθρωπος, λαρό φως αρετής, μ' αγιότητα ζωής και πνευματική τελείωση. Αγάπησε τη Θήβα και τον κόσμο της. Μόχθησε να βελτιώσει, όχι μόνο πνευματικά μα και υλικά τη ζωή τους, με έργα παραγωγικά τόσο στην πόλη όσο και στ' όλη τη Βοιωτία. Κόσμησε και λάμπρυνε τον κλήρο. Κι η αδέκαστη συνεύρεση του λαού τον κατέταξε στις τάξεις των Αγίων, ως νέο ελεήμονα.

-Ο Μητροπολίτης μας κοιμήθηκε για πάντα!

Η πόλη θρηνεί, θρηνεί τον ιεράρχη της. Ο ήλιος σκοτίστηκε. Ένα κατάλευκο σύννεφο κατακάθισε πάνω της, όμοιο με την καθαρότητα της ψυχής του. Κάποιες στάλες ξέφυγαν απ' τον ουρανό. Κάποιες ψυχές φαίνεται δάκρυσαν από ψηλά.

-Ο Μητροπολίτης μας κοιμήθηκε για πάντα!

Μαυροφορεμένοι, νιοι, λεβέντες της πόλης, σήκωσαν ψηλά το άγιο σκήνωμά του και το έφεραν στο κέντρο της εκκλησίας της Θεοτόκου κάτω απ' τον τεράστιο πολυέλαιο. Απ' το ύψος του τρούλου ο Παντοκράτορας Χριστός σιωπηλός παρακολουθούσε. Δεν έμεινε άνθρωπος να μη γονατίσει μπροστά του, να μην ασπασθεί το μέτωπό του, να μην ευχηθεί για τη σωτηρία της ψυχής του, να μη ζητήσει την ικεσία του. Κείνα τα κορίτσια του Παρθεναγωγείου στιγμή δεν έφυγαν

από κοντά του, στιγμή δεν έπαψαν να ψέλνουν γλυκόφωνα ύμνους. Πνιγμένα στα δάκρυα τα μάτια τους δε στέγνωσαν για μέρες. Χάσανε τον πατέρα τους, τη στοργή και την έγνοια του, τον άνθρωπο π' άνοιξε νέους ορίζοντες στη ζωή τους. Ο Μητροπολίτης δεν εγκατέλειψε ποτέ την πόλη. Αναπαύτηκε το ασκητικό σώμα του στο ιερό της εκκλησίας κι από κει η ψυχή του την ελεεί και την προστατεύει στους αιώνες.

Ο καλόγερος έμεινε τώρα μόνος του. Ασήκωτο το βάρος της μοναξιάς. Τον παρακάλεσαν να γίνει ηγούμενος σ' ένα μοναστήρι. Αρνήθηκε ευγενικά. Ήθελε να φύγει μακριά, δεν άντεχε να ζει χωρίς το Δεσπότη του. Η ψυχή του καταλάβαινε ότι θ' αναπαυόταν μόνο στη Βασιλεύουσα, στο δικό του μοναστήρι, ανάμεσα στους δικούς του ανθρώπους. Ένα πρωί προσκύνησε τον τάφο του Μητροπολίτη και πήρε το δρόμο για το μεγάλο γυρισμό. Όσα χρόνια του έμειναν δεν έπαψε να δηγείται σε κάθε ευκαιρία το θυσιαστικό πέραςμα του Μητροπολίτη Ιωάννη απ' τη Θήβα.

Απολυτίκιον Αγίου Ιωάννου Καλοκτένους

Ήχος πλ. δ'.

Εκ μέσης τον Κύριον, επιποθήσας ψυχής, τα ρέοντα έφυγες, και επιπόνω ζωή, την σάρκα εξέτηξας· έσπευσας Ιεράρχα, Βοιωτών Ιωάννη, φίλος Χριστού γενέσθαι, δια οίκτον πενήτων· διο και νέος ελεήμων, εκλήθης μακάριε.

Η μνήμη του τιμάται στις 29 Απριλίου.

Από το βιβλίο των: Π. Σπυρίδονος Βασιλάκου και Αθανασίου Καραπέτσα:

"Στα Μονοπάτια της Αγάπης του Θεού". Ένα ταξίδι, για μικρούς και μεγάλους, στη ζωή των Αγίων της Βοιωτίας.

Εκδόσεις Αρχονταρίκι.